

Z. LASOŚ, Ł. WIECZOREK, DZIELNICOWI WEDŁUG BADAŃ

Prawie co dziesiąty polski policjant to dzielnicowy. Naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego, pod kierunkiem prof. n. dr hab. Zbigniewa Lasośa przeprowadzili wśród nich badania. Pokazały one, że większość dzielnicowych jest zadowolona ze swojej służby, ale uważa, że ten pion Policji wymaga zasadniczych zmian. Że dzielnicowi mają za dużo zadań, a za mało szkoleń i samodzielności. Brak możliwości awansu powoduje, że wcześniej czy później przechodzą do innych pionów.

Dzielnicowy w nowoczesnej formacji policyjnej - taki tytuł miała konferencja naukowa, która odbyła się 12 maja 2009 r. na Uniwersytecie Warszawskim. Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej Uniwersytetu Warszawskiego zorganizowała spotkanie, którego celem było zaprezentowanie wyników badań przeprowadzonych w ramach projektu badawczego pt. *Systemowe i strukturalne uwarunkowania funkcjonowania pionu dzielnicowych w Polsce – wnioski dla praktyki*, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Projekt jest wspólnym przedsięwzięciem Katedry Kryminologii i Polityki Kryminalnej UW, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendy Głównej Policji. W konferencji wzięli udział pracownicy naukowcy UW, komendanci i funkcjonariusze różnych szczebli Policji, przedstawiciele organizacji pozarządowych, ale przede wszystkim ci, o których rozmawialiśmy, czyli dzielnicowi.

Projekt wypełnia poważną lukę, jaka istnieje w naszej wiedzy na temat działania jednego z najważniejszych pionów w polskiej Policji - pionu dzielnicowych. Przeprowadzone badania to w istocie wszechstronne studium, które pozwoliło zgromadzić wiedzę na temat historii i aktualnych problemów służby dzielnicowych. Pozwoliły one stworzyć teoretyczne i empiryczne podstawy kompleksowej reformy pionu dzielnicowych w Polsce. Projekt ten jest kontynuacją inicjatywy badawczej podjętej kilka lat temu przez Katedrę Kryminologii i Polityki i Komendę Główną Policji. W ramach tej inicjatywy, przy wsparciu Szkoły Policji w Słupsku przeprowadzone zostały badania na próbie 1500 dzielnicowych. Później badania te zostały wzbogacone o pogłębione wywiady z dzielnicowymi, badania terenowe, w których to dzielnicowi obserwowali sami siebie, obserwacje studentów pracujących z dzielnicowymi, badania archiwalne w archiwach KGP i analizy porównawcze rozwiązań w innych krajach. Ostatnim elementem badań był sondaż opinii publicznej przeprowadzony na próbie ogólnopolskiej.

Wszyscy wiedzą, ale...

O tym, że pion dzielnicowych jest jednym z kluczowych elementów w Policji, wiedzą wszyscy, którzy zajmują się problematyką prewencji kryminalnej. Podobne przekonanie towarzyszy także obywatelom naszego kraju. Z przeprowadzonych badań wynika bowiem, że niemal wszyscy wiedzą o istnieniu dzielnicowych, a ogromna większość, bo ponad 80 proc. uważa, że są oni potrzebni (wykres 1). Niepokojące może być tylko to, że blisko połowa badanych nie wie, jak skontaktować się z dzielnicowym, gdyby zaistniała taka potrzeba (wykres 2). Połowa badanych nie zna swojego dzielnicowego (wykres 3). Wydaje się, że to ważny sygnał dla Policji i dla władz samorządowych.

W trakcie konferencji postawiliśmy uczestnikom, ale przede wszystkim Policji, kilka zasadniczych pytań, w tym o to, jaka jest zawodowa rola dzielnicowego? Czy odpowiadając na to pytanie należy koncentrować się na instytucjonalnych aspektach jego działania, czy raczej na funkcjach? Czy daje się pogodzić prospołeczne działania prewencyjne dzielnicowego z jego czysto policyjnymi zadaniami? Rozstrzygnięcie tych dylematów jest niezbędne i będzie miało kluczowe znaczenie dla przyszłości pionu dzielnicowych w Polsce.

Sami o sobie

Obraz dzielnicowych w ich własnych oczach jest dość niejednorodny, a nawet nasycony sprzecznościami. Oto bowiem ponad 80 proc. badanych twierdzi, że są zadowoleni z wykonywanej służby (wykres 4), a ponad połowa odczuwa nawet satysfakcję z tego co robi, a jednocześnie znaczną większość, bo prawie trzy czwarte stanowią ci, którzy twierdzą, że w pionie dzielnicowych konieczne są zasadnicze zmiany (wykres 5). Z jednej strony badani deklarują pozytywne motywacje do pracy i przekonanie o potrzebie istnienia pionu dzielnicowych, z drugiej zaś przyznają, że warunki organizacyjne, jakie stwarza im Policja, nie gwarantują właściwego wykonywania zadań. Dzielnicowi deklarują dobre, a czasem nawet bardzo dobre przygotowanie do pracy (wykres 6), ale przyznają, że brakuje im szkoleń, nie tylko tych specjalistycznych (55 proc.). Dobrym przykładem może być tutaj kontakt ze społeczeństwem. Dzielnicowi w swojej pracy lubią kontakt z ludźmi, choć się go trochę obawiają, ponieważ nie są właściwie przygotowywani do tej pracy. Kursy dla dzielnicowych dotyczą zagadnień ogólnych, natomiast mniej uwagi poświęca się umiejętnościom psychologicznym, sztuce komunikacji czy pracy z rodzinami, zwłaszcza tymi, w których występuje przemoc. Dlatego trzeba dołożyć wszelkich starań, aby tę lukę w szkoleniach czym prędzej zniwelować.

Pracę dzielnicowych reguluje zarządzenie KGP nr 528¹ Zainteresowani oceniają je raczej dobrze, ale twierdzą, że zarządzenie to bardzo często nie jest przestrzegane. Ich zdaniem szczególnym utrudnieniem dla dzielnicowych jest brak samodzielności. Dzielnicowi, jak sami przyznają, często nie wykonują zaplanowanych przez siebie czynności, ponieważ przełożeni nakładają na nich inne zadania. Sytuacja ta powoduje, że dzielnicowi nie są kreatywni, nie poświęcają swojej pracy tyle czasu, ile powinni. Sami zresztą są świadomi tej sytuacji, bo jak przyznają, aby z wszystkim zdążyć, często wykonują swoją pracę szybko i rutynowo.

Mówiąc o ocenie pracy dzielnicowych przez nich samych, zwrócić uwagę należy na jeszcze jedną kwestię, a mianowicie, że dzielnicowi traktują swoją obecną pracę jako jeden z etapów pracy w Policji. Mimo, że są zadowoleni z pełnienia tej służby, to jednak na skutek braku możliwości awansu, wolą przechodzić do innych pionów. To bardzo ważny problem, z którym kierownictwo Policji będzie musiało się zmierzyć. Jednym z rozwiązań tej sytuacji może być wprowadzenie możliwości awansu poziomego, a nawet oddzielenie pionu dzielnicowych od pozostałych służb.

*Zbigniew Lasocik
Łukasz Wieczorek*

¹ Zarządzenie nr 528 Komendanta Głównego Policji z dn. 6 czerwca 2007 w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych.